

razločka. To je vsa njihova odlika, drugega se pa o njih ne da nič reči. Misli so vsakdanje, čuvstva ne posegajo pregloboko in bojevita uvodna pesem je čisto osamljena, zakaj pesnitve so vse spokojne in kar je bujnostrastnega, se zdi zelo prisiljeno; nekaj fantovsko-brezskrbnega je resnični ton vse zbirke. Zdi se nam, da je Golar svoj čas ubiral globlje strune, sicer pa je „Pisano polje“ še zadosti čeden pojav v našem sterilnem, modernem leposlovju.

Poljub. Povest iz gorskega življenja češkega ljudstva. Spisala Karolina Světla. Iz češčine prevel F. P., Trst, 1909. — Ta mala povest se sicer ljudskemu življenju v čeških gorah, odkoder je vzeta, precej prilaga, karakterizacija kmečkih oseb je zadosti plastična, motiv sam pa je jako nesimpatičen, ker je preveč v nasprotju z našimi нравnimi pojmi in običaji. Vzgojnega pomena povest tudi nima, zakaj ves duševni konflikt kmetkega dekleta, ki igra glavno junakinjo, se suče okoli enega poljuba in se vprid poljubu neha. Če se iz češčine, oziroma iz slovanskih jezikov sploh prestavlja, naj se prestavljajo stvari najboljše kakovosti, ne pa vsakdanjosti.

○

Hrvaška.

Hrvatske narodne poslovice. Uredio svečenik Vicko I. Skarpa. Šibenik, 1909. Cena broš. 5 K, vez. 6 K. — Knjiga, debela nad 600 strani samih pregovorov, kakor žive v hrvaškem ljudstvu! Res veliko delo, ki je stalo veliko truda — in res nam pisatelj uvodoma pove, da je začel na knjigo misliti že leta 1879. Brezdvoma je to delo najboljše te vrste med jugoslovanskim narodom, pred njim poznamo le dve večji podobni: Vuk Karadžičeve „Srpske narodne poslovice“ (Beč, 1849) in Stojanovićevo „Sbirko narodnih poslovica“ (Zagreb, 1866). Precej pregovorov pa so nabrali posamezniki vobče med drugim narodnim blagom. Najprej treba poudarjati, da ima taka velika zbirka narodnih pregovorov veliko vrednost v premmnogem oziru, ne samo za filologa, ki je itak povsod zraven. Največ nudi taka zbirka etiku in sociologu. Vse etične principe, ki jih modroslovje z velikim in včasih zelo okornim znanstvenim aparatom utemeljuje in razvija, najdeš v narodnih pregovorih, in sicer v tisti pregnantni obliki, ki se na njej poznajo sledovi stoletne izkušnje v življenju. Pravtako bo sociolog našel v narodnih pregovorih obilega gradiva, da proučuje, kako je ljudstvo pojmovalo različna družabna razmerja: med možem in ženo, starši in otroki, med pobratimi, med člani zadruge, med nasprotniki itd. Zanimivo je tudi proučevati vpliv krščanstva na narodno življenje, specielno pa modrosti Svetega pisma, ki se v pregovorih zelo kaže. Narodni pregovori nudijo veliko tudi pravniku glede pravnih pojmov, ki v ljudstvu vladajo, ekonom bo našel veliko, kar se tiče gospodarskih naziranj, naravoslovec in zdravnik ravnotako itd. Veliko pripomore k temu to, da je pisatelj svojo prebogato tvarino razdelil po zmyslu, to je, da je zbral pregovore z ozirom na predmet, na stroko, ali na osnovno idejo, na katero se nanašajo. Celih 81 poglavij! Najvažnejša so n. pr., kar se tiče družabnih odnošajev in pojmov, tale: Bogatstvo, siromaštvo —

Človeštvo — Mezda — Osveta — Društvene neenakosti — Dolg, jamstvo — Hiša — Gospodinjstvo — Narodi, zemlje, gradovi, sela — Obitelj — Parnice — Poljedelstvo, poljsko gospodarstvo — Pravo, sila — Delo, obrt — Vojska — Svoboda, robstvo — Trgovina, pogodbe, in nešteto drugega; n. pr. vse kreposti in pregrehe, tudi pojave v naravi je ljudstvo v pregovorih predelalo in iztolmačilo, pravtako higienična pravila itd. Med pregovori je veliko naravnost klasičnih. „Zlato kad govori, svak šuti“ — „Sit očenaš vragu oči izbije“ — „U bogata vlaha i goveda pametna“ — „Da nima sirota, ne bi sunce grijalo“ — „Fukara kratkih rukava, a duga jezika“ — „Prvo plati, pa se po drugo povrati!“ — „Kad svi poviču: pijan si, lezi, ako i nisi!“ — „Badava se ni Božji grob ne čuva“ — „Od jedne kože dva mieha ne mogu biti“ — „Najgore prase najbolju krušku dobije“ — „Tko lijega sa psima, ustaje s buhama“ — „Ženskoj puški malo praha treba“ — „Ne daj kobile u zajam; ne puštaj žene na sajam“ — „Prvu ženu bije muž, a druga muža“ — „Vriedne gaće vriednu ženu čine“ — „U žene ima devet duša“ — „Oganj, žena i more, ne znaš što je gore“ — „Ženske suze, mačiji kašalj“ — „Čovjek bez žene, kao soba bez stiene“ — „Ima i nad popom popa“ — „Luduju banovi, plačaju pukovi“ — „Što više zakona, to manje pravde“ — „Ne boj se kralja, nego kraljevića“ — „Trgovac i prase vidi se, kakvi su, kad su mrtvi“ itd. itd. V mnogih pregovorih, zlasti kar se tiče sreče, usode, razmerja do žene, bogastva in oblasti se da dobro zasledovati vpliv mohamedanstva, pa robstva pod gosposko oblastjo. Edina hiba tega dela je, da ne navede kraja, kjer se ta in ona prislovica ali izključno ali vsaj bolj rabi, dasi prinaša za vsak pregovor vse variante. Mnogo pregovorov imamo seveda tudi Slovenci s Hrvati skupnih. Delo bo vsakega kulturnega zgodovinarja, folklorista in filologa razveselilo.

Škola bez Boga ili škola s Bogom? (Pre-tiskano iz „Hrvatske Straže“) Napisao dr. Fr. K. Eterović. Senj, 1909. — Lepa brošura, kakršnih imamo Slovenci premalo. Bilo bi dobro, da tudi mi začnemo z marljivim izdajanjem poljudnih brošur o religioznih, socialnih in političnih vprašanjih. „Škola bez Boga“ obravnava šolsko vprašanje in slika zlasti boj za krščansko šolo, oziroma proti njej, kakor se je vršil v Belgiji in divja zdaj dalje na Francoskem. Nato se pisatelj bavi z domačimi razmerami, zlasti na Hrvaškem, kjer naprednjaštvo izkuša ljudstvo zlasti glede šole zaslepiti, da bi pristalo na akonfesionalno vzgojo.

Ima li Bog? (Znanstveno - pučka knjižnica „Zbora duhovne mladeži zagrebačke.“) Cena 6 filira. Zagreb, 1909. — Ta brošurica je lep primer, kako se dajo vprašanja velike važnosti zanimivo obravnavati tudi za najširše sloje, ne da bi s tem izgubila vrednost tudi za inteligenco. Jako dobro se v knjižici „Ima li Bog“ izvaja bivanje božje iz smotrnosti v naravi.

Mozak ili duša? (Znanstveno-pučka knjižnica „Zbora duhovne mladeži zagrebačke.“) Cena 6 filira. Zagreb, 1909. — Tudi ta brošurica je vredna, da si jo nabavi vsak, ki se zanima za to, kako naj bi se znanstvena vprašanja ljudstvu uspešno tolmačila. Jasno, logično razdeljeno in s krepkimi dokazi je razloženo in utemeljeno bivanje duše in njeno razmerje do mo-